

Prof. Rabbinge presenteert WRR-studie aan Landbouwraad

'EG MOET EERST DOELSTELLINGEN LANDBOUWBELEID VASTLEGGEN'

„Bij de onderhandelingen over een nieuw landbouwbeleid in de EG moet men terug naar een discussie over de doelstellingen. Pas daarna kan men gaan praten over de instrumenten om dat doel te bereiken.” Prof. dr. ir. R. Rabbinge, lid van de Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid (WRR), vindt dat de Europese politici zich minder moeten laten leiden door 'de grillen van de dag.' De WRR-studie 'Landelijke Gebieden in Europa' kan hen helpen om beter gefundeerde beslissingen te nemen. Over enkele weken zal Rabbinge, tijdens de informele Landbouwraad in Drachten, de Europese landbouwministers kennis laten maken met de eerste resultaten van die studie.

Door Jan Werts en Jan van Liere

Drie jaar lang is er onder leiding van prof. Rabbinge bij de WRR hard gewerkt aan het project 'Landelijke gebieden in Europa'. In opdracht van de regering ontwikkelde de Raad scenario's die de politici kunnen gebruiken bij het formuleren van hun beleidsplannen voor het Europese platteland. Momenteel wordt de studie afgerond. „We zijn drie jaar bezig, we willen er nu vanaf”, aldus Rabbinge. De WRR is zeer grondig te werk gegaan. Zo is voor de hele EG gedetailleerd onderzocht welke producten wáár geteeld kunnen worden en welke opbrengsten haalbaar zijn. Het grondgebied van de lidstaten werd ervoor verdeeld in 22.000 eenheden; zeven medewerkers van het Wageningse Staringcentrum werkten een jaar lang aan deze 'landevaluatie'. „De computer heeft er eindeloos staan draaien”, aldus Rabbinge.

Doelstellingen

Wanneer de mogelijkheden van het grondgebruik bekend zijn, volgt de vraag welk van die mogelijkheden nu eigenlijk wenselijk is. „Vanuit verschillende invalshoeken hebben we vier doelstel-

lingen geformuleerd. De landbouwkundige doelstelling is: maximalisatie van de grondproductiviteit en minimalisatie van de kosten. De sociaal-economische doelstelling gaat uit van zoveel mogelijk werkgelegenheid in de landbouw en het garanderen van een redelijk inkomen. De milieukundige doelstelling streeft naar zo weinig mogelijk verlies van mineralen en een zo laag mogelijk gebruik van pesticiden. De ruimtelijke doelstelling is het instandhouden van de ruimtelijke structuur, dus zo weinig mogelijk veranderingen in het grondgebruik.” Het uitwerken van de vier doelstellingen afzonderlijk levert opvallende resultaten op. „Bij het nastreven van een maximale productie zie je uitkomsten verschijnen waarbij je op een kwart tot een derde van het huidige areaal makkelijk de Europese behoefte kan dekken, zelfs als de vraag naar landbouwproducten nog zou groeien. Als je de grondproductiviteit maximaliseert en geen rekening houdt met het feit dat je ook zoveel mogelijk arbeid instand zou willen houden, dan hou je nog twee tot drie miljoen boeren over. Op dit moment zijn er twaalf miljoen.”

Toekomstbeelden

Op deze manier ontstonden, zoals

Prof dr. ir. R. Rabbinge

Foto's: THURING

Rabbinge het noemt, *statische eindbeelden*. „Het zijn toekomstbeelden waar we naar toe zouden kunnen gaan. Die eindbeelden hebben we geconfronteerd met diverse wensen, bijvoorbeeld op het gebied van natuur en recreatieve bestemmingen.” Ook op dit punt heeft de WRR het zich niet gemakkelijk gemaakt. „Er wordt nog eens gezegd dat er heel veel mogelijkheden zijn om overal recreatie te ontwikkelen en dat daar veel grond voor nodig is en veel arbeidsinzet. We hebben de ANWB en het Nederlands Research Instituut voor het Toerisme in Tilburg een grootschalige inventarisatie laten plegen in alle gebieden van Europa om te kijken wat voor mogelijkheden daar liggen. Daarbij

MacSharry kost vele miljarden

Wanneer de effecten van MacSharry's voorstellen in de komende 10 tot 20 jaar volgens de resultaten van de WRR-studie worden beoordeeld, wat is dan de uitkomst? Is het allemaal te realiseren? Rabbinge: „Sommige zaken zijn waarschijnlijk niet realiseerbaar, tenzij je ervan uitgaat dat er zo'n vijf miljoen boeren werkloos worden of iets anders gaan doen. Wil je dat niet, dan worden de uitgaven gigantisch. Dan praat je niet meer over 10 of 20 miljard ecu, maar over nog veel hogere bedragen. Bovendien kom je dan in de rare situatie dat je voor een klein deel van de beroepsbevolking in de EG een soort basisinkomen gaat creëren.”

hebben ze hun lokale specialisten opgeroepen voor informatie.” Wanneer gebieden als bestemming 'natuur' krijgen, is er geld nodig voor het beheer. „We hebben geïnventariseerd hoe dat elders in Europa plaatsvindt. Het blijkt dat er enorme verschillen zijn in de bedragen die per hectare nodig zijn om de natuurwaarde te beheren.”

Vier basisvisies

Na afwegingen en evaluaties op grond van al deze gegevens, ontstonden de zogenaamde *technische scenario's*. Die zijn vervolgens geconfronteerd met verschillende visies die mensen kunnen hebben ten aanzien van de land-

Prof. Rabbinge en zijn medewerkers (hier drs. D. Scheele) zijn drie jaar lang bezig geweest met de studie 'Landelijke gebieden in Europa'. In die tijd is een schat aan informatie verzameld over de Europese landbouwgronden.

bouw. „We hebben vier karakteristieke visies onderscheiden. De werkelijkheid zal altijd zo zijn, dat er een menging gaat plaatsvinden, maar we zijn uitgegaan van vier basisvisies.

De eerste visie is 'vrije markt, vrije handel'. Dan zal grondproductiviteit een heel belangrijke doelstelling zijn. De landbouw wordt daarin gelijkgesteld met andere sectoren die zichzelf dienen te bedruipen en niet afhankelijk zijn van subsidies.

Een andere visie gaat uit van het in stand houden van regionale werkgelegenheid. Je probeert dan te bevorderen dat de arbeidsuitstoot uit de landbouw zo klein mogelijk is. De overheid zal daarbij een rol moeten spelen.

In de 'natuurvisie' moet je de natuurdoelstellingen op één of andere wijze zeker stellen. Dan zie je dat een heel duidelijke scheiding gaat plaatsvinden van die gebieden waarin je de natuur gaat ontwikkelen en die gebieden waar landbouwkundig gebruik gaat plaatsvinden.

Als laatste hebben we de milieuhygiënische visie onderscheiden. Daarbij wil je vooral voorkomen dat er emissie van nutriënten en van pesticiden plaatsvindt”, aldus Rabbinge.

„Deze vier visies monden elk uit in een ander relatief gewicht dat je aan ieder van de doelstellingen die we eerst onderscheidde, kunt toekennen. Dat is een heel belangrijke fase. Je hebt dan door de visie gestuurde uitkomsten van het landgebruik, die afwijken van de technische scenario's. De volgende stap is dan de vraag hoe je die nieuwe eindbeelden kunt realiseren.

Afhankelijk van de visies zul je andere instrumenten willen hanteren. In een vrije markt-scenario ben je niet geneigd instrumenten als quota en stringente regelgeving te hanteren, maar zul je het vooral in de randvoorwaarden zoeken. In de natuurvisie zal men snel bereid zijn een verlegging van geldstromen te laten plaatsvinden. Een deel van de huidige prijsopbouw zou kunnen

worden bestemd voor aankoop van gronden. Met 5 of 10 procent daarvan kun je honderdduizenden hectares per jaar aankopen.” Uiteindelijk ontstaan uit dit alles beleidsvisies, met de daarbij behorende scenario's volgens welke die visies verwerkeld kunnen worden. Rabbinge wil het nadrukkelijk geen uitgewerkte plannen voor het toekomstige beleid in Europa noemen. „Het zijn geen blauwdrukken, maar alleen opties. De gevolgen van politieke keuzen maken wij zichtbaar.”

Brusselse grillen

De WRR-studie verschijnt op een moment dat het landbouwbeleid in Brussel volop in discussie is. MacSharry's plannen zorgden voor veel beroering. „De eindbeelden die uiteindelijk uit onze studie tevoorschijn komen, staan nog heel ver af van datgene wat op dit moment in Brussel speelt”, reageert Rabbinge voorzichtig. De oorzaak daarvan ligt volgens hem in het feit, dat men in de EG ei-

genlijk niet weet waar men naar toe wil. „In de politiek worden de beslissingen toch vooral bepaald door de grillen van de dag. Natuurlijk zijn er wel bepaalde visies, maar het handelen is daarmee niet altijd in overeenstemming.” Toch zou het volgens Rabbinge een goede zaak zijn om in Brussel de 'eindbeelden' in gedachten te hebben en zich conform de WRR-studie te realiseren wat de consequenties zijn. „Bij de discussies over wat men nou eigenlijk wil met het Europese platteland, moet men terug naar een discussie over de doelstellingen. Pas daarna kan men gaan praten over de instrumenten om dat te bereiken. Dat is beter dan zich direct vast te bijten in de instrumenten, en de discussie over de doelstellingen daaraan ondergeschikt te maken”, aldus Rabbinge. „Dat is één van de belangrijkste zaken die deze studie kan aandragen.” □